

publisher.agency
France

May, 2024

№ 6

Paris, France
9-10.05.2024

International
Scientific
Conference

World
Scientific Reports

UDC 001.1

P 97

Publisher.agency: Proceedings of the 6th International Scientific Conference «World Scientific Reports» (May 9-10, 2024). Paris, France, 2024. 280p

ISBN 978-7-8416-1690-4
10.5281/zenodo.12168960

Editor: Pauline Barbier, Professor, Paris Cité University

International Editorial Board:

Adrien Chabot

Professor, Aix-Marseille University

Gabrielle Bourhis

Professor, University of Angers

Juliette Guerin

Professor, University of Artois

Florian Dufour

Professor, Avignon University

Julie da Silva

Professor, University of Bordeaux

Charlotte Huart

Professor, University of Burgundy

Salomé Bonnet

Professor, University of Caen Normandy

Léonard Durand

Professor, Clermont Auvergne University

Elsa Blanchard

Professor, University Pasquale Paoli

Faustine Martin

Professor, Côte d'Azur University

Mélissa Melgares

Professor, University of Franche-Comté

Judith Guillaume

Professor, University of French Guiana

Juliette Bourhis

Professor, Gustave Eiffel University

Madeleine Colin

Professor, Jean Monnet University

editor@publisher.agency

<https://publisher.agency/>

Table of Contents

Agricultural Sciences

AMELIORATION OF SALINIZED SOILS.....	6
<i>SHAHBAZOV BALAYAR KHANGULLU</i>	
<i>JAFAROV NAMIG SADIYAR</i>	

Economic Sciences

THE ESSENCE AND IMPORTANCE OF COMMUNICATION AS A MANAGEMENT FUNCTION IN ORGANIZATION MANAGEMENT	8
<i>KESO SUMBADZE</i>	
КОНЦЕПЦИИ И МОДЕЛИ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ	11
<i>КАМСАЕВА МЕРПУРТ КАНАТОВНА</i>	
İQTİSADİ İNKİŞAF MODELİNİN PROYEKSİYASINDA RƏQƏMSAL İQTİSADİYYAT: AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ REALLIQLARI	17
<i>CƏFƏROVA ƏZİZƏ</i>	
<i>URKAYEV MƏMMƏD HACIYOV</i>	
TURİZM ŞİRKƏTİNİN İNKİŞAFINDA MARKETİNG STRATEGİYALARININ ROLU	21
<i>MƏMMƏDOVA SEVİL</i>	
<i>URKAYEV MƏMMƏD HACIYOV</i>	
SAHİBKARLIQ FƏALİYYƏTİNİN İNKİŞAFINDA RƏQABƏT MÜHİTİNİN ROLU	25
<i>HÜSEYNOVA ULDUZ RƏHİM QIZI</i>	
THE ADVANCEMENT OF ESG (ENVIRONMENTAL, SOCIAL, AND GOVERNANCE) STANDARDS IN KAZAKHSTAN AND THE IMPLEMENTATION OF LEADING INTERNATIONAL PRACTICES FOR SUSTAINABLE GROWTH IN BOTH CORPORATE AND PUBLIC SECTORS	28
<i>MSC IN FINANCIAL ANALYST, KAZAKH-BRITISH TECHNICAL UNIVERSITY</i>	
AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATINDA YENİLİKLƏR	40
<i>ABADOV MƏSİM KAZİM OĞLU</i>	
CHARTING TRADE DYNAMICS AND REGIONAL INTEGRATION: A MULTIFACETED ANALYSIS.....	42
<i>VIGAN DISHA</i>	
УПРАВЛЕНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННЫМИ ИЗМЕНЕНИЯМИ В ГОСУДАРСТВЕННОМ ПРЕДПРИЯТИИ КАЗАХСТАНА: АНАЛИЗ И ОЦЕНКА.....	52
<i>ТЕНБАЕВ КАЙРАТ ЕРМУРАТОВИЧ</i>	
THE CHALLENGES AND LIMITATIONS OF BLOCKCHAIN TECHNOLOGY AND SMART CONTRACTS	58
<i>AYAN SEGIZBAY</i>	

Pedagogical Sciences

TECHNIQUES USED DURING DISTANCE EDUCATION.....	62
<i>ALIYEVA KAMALA MIRKEMED</i>	
HEADBALL: RULES AND ITS ROLE IN YOUTH EDUCATION BASED ON THE UN YOUTH DECLARATION ON TRANSFORMING EDUCATION	71
<i>MUKHAMEDRAKHM KURSABAYEV</i>	
IMPLEMENTATION OF ACTIVE LEARNING TECHNOLOGY IN PRESCHOOL EDUCATION	76
<i>AITZHANOVA ROZA MUKANTAEVNA</i>	
<i>KAIMOLDINA ASIYA SERAKHMETOVNA</i>	
Роль этического образования в формировании нравственных семейных ценностей у студентов технического образования	79
<i>ЖЕҢІСНҮР КУЛАЙ</i>	
ФОРМУВАННЯ НАУКОВОГО СВІТОГЛЯДУ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИЧИХ НАУК У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ	85
<i>СТЕПАНЮК АЛЛА ВАСИЛІВНА</i>	
<i>ШЕВЧУК ДАНИЛО БОГДАНОВИЧ</i>	
КОММУНИКАТИВНЫЕ НАВЫКИ, КАК КЛЮЧЕВАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ РУКОВОДЯЩЕГО СОСТАВА ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЫ	92
<i>МЕСАКОЛОВА АЙГЕРИМ ЕДИГЕЕВНА</i>	
СПОСОБЫ ДИАГНОСТИКИ СОЦИАЛЬНОЙ ДЕЗАДАПТАЦИИ У УЧЕНИКОВ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА И МЕТОДЫ ПОМОЩИ	98
<i>МИХАЙЛОВА ТАТЬЯНА РИШАДОВНА</i>	
ВИРТУАЛЬНАЯ И ДОПОЛНЕННАЯ РЕАЛЬНОСТЬ В ТВОРЧЕСКОМ ОБРАЗОВАНИИ.	103
<i>СЕБЕНОВА Б.Т.</i>	
<i>БЕРДЕНБЕК А.</i>	
<i>ЗЕЙНОЛЛА А.А.</i>	
ЖОО-ДА ОҚЫТУ ҮДЕРІСІНДЕ ГЕНЕТИКАНЫ ОҚЫТУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІ.....	113
<i>БЕСТИБАЕВА БАЛЖАН АМАНБАЕВНА</i>	
<i>МАЙМАТАЕВА АСИЯ ДҮЙСЕНГАЛИЕВНА</i>	
О ВОПРОСАХ ПРОЕКТИРОВАНИЯ МОДЕЛИ ФОРМИРОВАНИЯ СЕТЕВОЙ-КОММУНИКАТИВНОЙ КУЛЬТУРЫ И ЦИФРОВОГО ЭТИКЕТА ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ И СТУДЕНТОВ	118
<i>АБДИГАПБАРОВА У.М.</i>	
<i>БЕРИХАНОВА А.Е.</i>	
<i>БАЙСУЛТАНОВА С.Ч.</i>	

Pharmaceutical Sciences

STUDY THE COMPLEX FORMATION IN A LIQUID-LIQUID EXTRACTION SYSTEM CONTAINING Ni(II)	123
<i>SHAHNAZ ISMAYILOVA</i>	
<i>KHAYALA MAMMADOVA</i>	
<i>TANIRA HAJIBEYLE</i>	
<i>HUSEYN ABIYEV</i>	

ФОРМУВАННЯ НАУКОВОГО СВІТОГЛЯДУ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИЧИХ НАУК У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ

Степанюк Алла Василівна

доктор педагогічних наук, професор, кафедра загальної біології та методики навчання природничих дисциплін

Шевчук Данило Богданович

здобувач вищої освіти, хіміко-біологічний факультет, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Зміни, які відбуваються у соціальному, політичному, духовному та економічному житті України в умовах воєнного стану, загострили потребу в особистості, здатній свідомо та активно визначати спосіб свого життя, нести відповідальність за результати дій і вчинків, чітко визначатись у напрямках розвитку та вдосконалення. Формування такої особистості вимагає певних переорієнтацій в професійній підготовці педагогів.

Загалом, вони пов'язані з тим, що в сучасній методології пізнання змінилися акценти з того «як пізнавати» (технологічний аспект), на те «навіщо пізнавати» (моральний аспект). Все більше науковців схиляється до думки, що розв'язання цієї проблеми потрібно здійснювати під егідою «Пізнання задля виживання на планеті Земля» [7, с.14]. Це підтверджує необхідність орієнтації освітньої системи на формування світогляду нових поколінь, здатних взяти на себе відповідальність за майбутнє планети.

В даний час все більше науковців починає розуміти, що для того, щоб відновити порушений баланс між суспільством і природою необхідно змінити спосіб життя людини, включивши в практику її життєдіяльності екологічні імперативи. Складність ситуації полягає в тому, що ці імперативи діють лише в суспільстві, якому притаманний відповідний світогляд і екологічна свідомість. Формування світогляду, який дозволив би конструювати стосунки з іншими жителями планети Земля на основі сучасного розуміння природи є надзвичайно актуальним завданням, без вирішення якого будь-який підхід до реалізації проблем сталого розвитку суспільства не буде цілісним з позиції педагогічної науки.

Ми повністю поділяємо думку С. Гончаренка, що «своєрідність світогляду як форми суспільної свідомості полягає в тому, що він виступає засобом визначення власної позиції людини щодо всіх важливих явищ і подій у світі. На його основі виробляються світоглядні настанови на ту чи іншу оцінку подій у світі, на вибір певної мети й засобів своєї життєдіяльності. Світ «відкривається» людині через її світогляд, і те, яким він їй «відкривається», залежить від цього світогляду» [2, с.8].

Проведений аналіз літературних джерел засвідчив, що науковці, аналізуючи суть світогляду, найчастіше звертаються до свідомості окремої людини, бо на цьому рівні легше визначити його орієнтуючі й визначальні функції. Однак світогляд існує на всіх рівнях соціальної спільності, тобто його мають і особистість, і клас, і суспільство у цілому на певному етапі свого історичного розвитку. Специфічна особливість світогляду полягає в тому, що він істотно залежить від свого конкретно-історичного носія.

Світогляд покликаний з'ясувати такі питання: що таке зовнішній світ; від чого залежить його розвиток; чи підкоряється він якимось закономірностям чи в ньому панує хаос, де межа між реальним і ірреальним; що таке дух, свідомість, чим вони визначаються; чи можна пізнати світ; що відрізняє істину від помилок; чи існує прогрес в історії; що є визначальним у суспільстві (воля окремих осіб, бога, думка людей, матеріальні умови життя тощо); заради чого варто жити і як треба жити; що таке добро і зло в цьому світі, совість і справедливість, свобода і достоїнство людини тощо. Центральним питанням світогляду, в якому, як у фокусі, відображаються світоглядні проблеми, є питання про відношення людини до світу, в якому вона живе і діє.

Світогляд охоплює основні положення науки, її світоглядні питання. При цьому наукові знання не автоматично включаються як складова частина до світогляду. По-перше, не будь-яке знання входить до системи світогляду, а лише те, що виконує світоглядну функцію. По-друге, наукове знання має бути перероблене, світоглядно осмислене через призму філософських законів і принципів, оцінене й осмислене з певних соціально та особистісно значущих позицій.

Природничо-наукові знання, які стали елементом, невід'ємною органічною частиною світогляду особистості, виконують роль певного орієнтира для неї в її стосунках з навколишньою дійсністю, в упорядкуванні й організації цих стосунків, у розумінні їхнього значення. Отже, світогляд відображає певне ставлення людини до пізнання явищ. У зв'язку з цим деякі вчені схильні вважати, що предметом світогляду є не світ сам по собі, не об'єктивна реальність, а лише відношення «людина — природа»; специфіка світогляду полягає в узагальненому усвідомленні людиною свого ставлення до навколишньої дійсності, у визначенні свого місця в світі, в осмисленні мети й сенсу свого життя й діяльності. Іншими словами, що знання про навколишню дійсність є компетенцією науки, наукової картини світу, а світогляд включає лише знання про відношення людини до природи й суспільства.

У науковій літературі світогляд часто ототожнювався з філософією та науковою картиною світу. Проведений контент аналіз сутності понять, дозволив нам зробити висновок, що між світоглядом і філософією багато спільного: вони становлять систему загальних наукових поглядів на природу, суспільство, людину, її свідомість і пізнання; їх взаємовідносини; виконують не лише інформаційно-відображальну, а й активну орієнтуючу і методологічну роль. У тлумаченні цих понять ми стаємо на позицію С. Гончаренко, який зазначає, що «більшість учених вважають, що поняття «науковий світогляд» за своїм обсягом значно ширше за поняття «філософія». Але справа не лише в обсязі понять. Філософія і світогляд відрізняються способом вироблення своїх компонентів. Філософія – продукт пізнавальної діяльності, науково-теоретичного пошуку істини. Світогляд – це продукт засвоєння вироблених чи вироблюваних у процесі соціальної практики і наукового пізнання понять і уявлень, моральних норм і переконань, духовної культури взагалі. Філософія відрізняється від світогляду тим, що вона є не «практично-духовним», а теоретичним освоєнням світу. В цьому плані філософія – не сам світогляд, а форма його теоретичного вираження й розвитку. Ототожнення світогляду з філософією на практиці веде до хибної думки про те, ніби для формування наукового світогляду досить лише здобути філософські знання» [2, с.9-10].

Останнім часом світогляд ототожнюють з науковою картиною як формою відображення світу в цілому. Як зазначає науковець, часто завдання школи і вчителя з вироблення наукового світогляду неправомірно вбачають у приведенні в єдину систему, в наукову картину світу всіх здобутих учнями знань. Наукова картина світу як форма відображення дійсності й систематизації наукових знань має, звичайно, багато спільного з світоглядом, однак принципово відрізняється від нього. Вона є лише певною системою наукових знань, тоді як у світогляді, крім науково-пізнавального, досить істотним є оцінювально-рефлексивний аспект. На відміну від наукової картини світу у світогляді виражаються самосвідомість особистості, осмислення нею свого місця у світі, виправдання своїх ідеалів і прагнень, внутрішня

переконаність у своїй правоті. Світогляд є тією духовною призмою, через яку людина дивиться на світ і на саму себе.

Світогляд – невід’ємний і найважливіший компонент свідомості людини. У світі немає й не може бути людини, яка б не мала якихось уявлень і понять про світ у цілому і місце людини в ньому. Ці уявлення можуть бути примітивними, навіть наївними й сумбурними, але в своїй сукупності вони становлять щось ціле, єдине – світогляд. Людина в своєму індивідуальному розвитку стає особистістю лише тоді, коли в неї формується певний світогляд, поза яким вона ще не є особистістю у власному розумінні слова. Тому, Б. Гершунський зазначав, що основне призначення школи, це дати учневі розуміння сутності Життя [1]. В. Бак у своїх дослідженнях неодноразово обгрунтовує, що учня в процесі вивчення природничих наук найбільше турбують питання: Який світ навколо мене? Хто Я в цьому світі? Що мені в ньому робити? [4].

Є різні типи світогляду, причому вони можуть співіснувати і в одному суспільстві. До основних типів слід віднести насамперед науковий світогляд і ненауковий, який у свою чергу поділяється на буденний (донауковий, стихійний), житейський і релігійний. У буденному світогляді наукові відомості виступають у несистематизованому вигляді, поєднуючись з донауковими чи навіть антинауковими поглядами. Буденний світогляд відтворюється стихійно в масовій свідомості, він відрізняється безсистемністю, аморфністю. В його змісті переважають нормативні, ціннісні елементи. Найчастіше він виражає колективні, загальноприйняті думки й оцінки дійсності і дуже рідко доходить до основ і причин існуючого порядку речей.

Фактично існує складний спектр світоглядів, на крайніх полюсах якого перебувають буденний, несистематизований світогляд і концептуально-систематизований, науково-обгрунтований. Завдання освіти й виховання полягає в зближенні буденного й теоретичного рівнів світогляду школярів, переведення його з рівня окремих емоційних уявлень про світ у цілому до теоретичного його осмислення. Залежно від розв’язання основного питання філософії – про відношення духовного начала до матеріального, мислення до буття – світогляд поділяється на матеріалістичний і ідеалістичний. Матеріалістичний світогляд за своєю суттю є атеїстичним, тоді як ідеалістичний є по суті релігійним.

На даний час правомірно виділяють три основні різновидності світорозуміння: матеріалістично-детерміністське, трансцедентальне та синергетичне. На нашу думку, світогляд, який базується на синергетичному підході до розуміння дійсності має неабиякі можливості для розкриття сутності організмів як складних інформаційно-біоенергетичних систем. Це дає змогу усвідомити відчуття спорідненості з природою, переконатись, що людина не стоїть над нею, а розчинена в природі, так само як і остання розчинена в людині. Саме розкриття енергетичної та інформаційної сутності реакції-відповіді будь-якого організму на подразнення дозволяє конструювати зміст освіти з врахуванням положень біоцентризму.

Більшість культурних традицій базуються на методології антропоцентризму, яка визнає моральні обов’язки лише перед людьми, протиставляючи себе світові природи. Тому антропоцентризм не узгоджується з фундаментальними принципами сучасної етики. В даний час сформувався усвідомлення того, що людина – це частина природи, яка розвивається одночасно зі всім живим на Землі. Тому, лише стратегія поведінки на основі положень концепції біоцентризму, яка вважає, що не один вид *Homo sapiens* і не декілька видів, а все живе на Землі має право на існування, і що саме вся біота, а не лише людина, повинна стати центром уваги, дозволить сформувати основи поведінки людини в біосфері, адекватної вимогам сьогодення.

Концепція біоцентризму узгоджується з сучасним баченням природничо-наукової картини світу, згідно з яким природа розглядається як система взаємопов’язаних підсистем різного рівня складності, між якими існує субординаційний, ієрархічний зв’язок. Модель

нової саморегулюючої «творчої» картини світу охоплює і всі соціальні сфери життя, оскільки поняття «природа» поєднує всебічний взаємозв'язок всіх матеріальних, енергетичних та інформаційних феноменів, включаючи суб'єкт-суб'єктивні відносини. В вузькому тлумаченні слова під природою розуміють її творчо-організуючу силу, тобто динамічний аспект [5].

Донедавна в освітній традиції домінувала антропоцентрична спрямованість викладання природничих дисциплін, яка формувала уявлення про другорядність для суспільства закономірностей живої природи, звеличувала сутність людини над іншими природними системами. Тому відбулося ігнорування законів природи в усіх формах діяльності людини. Склалася ситуація деформації екопсихологічної свідомості людини. Констатується відсутність екологічних установок та ціннісних орієнтацій у повсякденній поведінці. У пересічного громадянина практично відсутні знання про адаптаційні процеси в природі та суспільних явищах, екоадаптаційні можливості природних систем і людини, усвідомлення ціннісного значення останніх в еволюції. Виникає нагальна потреба формування в молоді сучасного світогляду, який би обґрунтовував актуальну стратегію поведінки людини в біосфері. Основна її ідея полягає в усвідомленні себе складовою частиною біосфери, того, що людина не стоїть над природою, а розчинена в ній, так само як остання розчинена в людині. Всю свою діяльність необхідно підпорядкувати інтересам систем вищого рівня організації (популяції, виду, біосфери).

Науковці стверджують, що з метою формування наукового світогляду школярів доцільно в процесі вивчення природничих наук розкривати: світоглядні ідеї I порядку (матеріальна єдність світу, форми існування матерії, загальний зв'язок як атрибут матерії тощо); світоглядні ідеї II порядку (загально-біологічні – цілісності живої природи та системної її організації, еволюція та стабільність живих систем, відкритості біосистем, регуляції біосистем); універсальні закони розвитку природи (полярності, збереження речовини, енергії, інформації, періодичності, ієрархічності тощо) [3, с.134].

В нашому дослідженні ми орієнтуємось на діяльнісно-ціннісно-орієнтовану модель природничо-наукової освіти, яка базується на основних законах об'єктивної реальності. Згідно неї людина повинна проїнятися системним мисленням (що поєднує екологічне та біосферне мислення), перейти до рівноправного співробітництва з природою, усвідомити, що не має права піднімати руку на те, що нею не створено, що вона переексплуатує природу, в якій людина запрограмована в основному лише як біологічний вид, без його все зростаючих соціальних потреб. Тому, при вирішенні проблем теоретичного пізнання та практики насамперед необхідно ставити запитання: що це дасть для збереження та примноження життя, для продовження існування (а може і розширення) біосфери? При негативній відповіді будь-яка дія повинна негайно зупинитися і всі зусилля спрямовуватись на пошуки можливих альтернатив. Необхідно формувати знання нового типу, що є синтезом істини та цінностей, те знання, що не дасть розірватися зв'язку, який поки що поєднує людство з джерелом його існування — природою. Стратегія поведінки людини в біосфері повинна полягати в гармонійному співіснуванні людини з природою на основі усвідомлення її законів та корегування своєї діяльності згідно до них. Навчити молодь жити згідно з загальними законами природи, враховувати їх у своїй щоденній діяльності ми можемо лише сформувавши моральні цінності особистості, її відповідальність за збереження природи та цивілізації в цілому. Проте конкретний механізм реалізації цього завдання в доробках науковців та в практиці роботи вищих педагогічних закладів освіти і загальноосвітніх шкіл ще не отримав належного опрацювання.

З метою вивчення думки здобувачів вищої освіти щодо актуальності та доцільності формування біоетичних знань у школярів та їх готовності до впровадження ідей біоетики у навчально-виховний процес, ми провели анкетування 148 студентів хіміко-біологічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира

Гнатюка. Результати дослідження засвідчили наступне: 130 осіб (88 %) вважають, що зміст навчального предмету «Біологія», перекоструйований певним чином, може виховувати учнів, 14 осіб (9 %), переконані, що самі наукові факти можуть мати виховну роль, тому вчителю не потрібно докладати зусиль до виховання на уроках, 4 студенти (3 %) думають, що біологія як наука не має відношення до виховання. 144 (96 %) опитаних вважають, що навчання біології в школі має етичне спрямування. В цілому майбутні вчителі усвідомлюють, що навчання біології пов'язане з вихованням, але не завжди розуміють, як це робити, або пояснюють неможливість виховання браком часу. Для посилення виховного впливу предмету, більшість студентів вважає за доцільне внести зміни в засоби та методи навчання.

Відповіді на запитання «Які саме цінності природи та загальнолюдські цінності доцільно виховувати на уроках біології?» засвідчили, що 44 % респондентів на це запитання не дали відповіді. 56% опитаних серед цінностей природи навели такі: цінність кожного виду живих істот; тваринний та рослинний світи; цінність природи як витока навчання та досвіду для людини; цінність життя та захоплення красою природи; бережливе ставлення до природи; екологічну етику; уявлення про те, що природа цілісна і людина є її часткою. До загальнолюдських цінностей, які вчителі виховують на уроках біології, віднесено: добро; здоров'я; терпимість; толерантність; любов, милосердя; бережливе ставлення один до одного.

Результати опитування дають можливість зробити висновок про те, що лише 56% майбутніх учителів усвідомлюють, які саме цінності вони повинні виховувати на уроках біології. Аналіз уроків, які проводили студенти-практиканти засвідчив, що на навчальних заняттях зверталася увага учнів на цінності природи та здоров'я, але цей процес має декларативний характер та виконується формально. Як правило, студенти проводять урок відповідно до загально методичних положень, які поширюються на будь-який шкільний предмет, та не враховують методичні особливості саме уроку біології. Виховний потенціал предмету не використовується в повному обсязі або використовується як додаток до головного змісту. Уроки з біології, в основному, несуть лише інформаційний зміст. Інтеграція між біологічним змістом та етичним вихованням не здійснюється.

Формування біоетичних знань має аксіологічну спрямованість, тому учитель, який організує навчання біології на засадах біоетики повинен мати певні моральні якості. Для того, щоб мати уявлення про ціннісні орієнтації майбутніх учителів їм було запропоновано написати есе на тему «Сенс життя». Аналізуючи зміст есе ми класифікували цінності за двома категоріями: духовні та матеріальні. До матеріальних цінностей ми відносили такі відповіді: «успішне просування по роботі; матеріальна забезпеченість себе та своїх дітей; щастя своїх дітей; сенс життя шукати не треба, необхідно просто жити; досягти успіху; прожити життя максимально добре, задовольняючи всі свої потреби та ін.». До духовних цінностей, які важливі для опитаних, віднесли: «щастя моїх близьких; духовне вдосконалення та саморозвиток; допомога та необхідність для інших; бути вдячним іншим за їх добро та дарувати добро іншим; дякувати долі за те, що було та за те, що ще буде; дарувати любов, та ін.». Серед студентів духовні цінності в сенсі життя обрало 67% респондентів, а матеріальні – 37%. Наведемо декілька фрагментів з есе «Сенс життя»: «Якщо в тобі відчувають необхідність, якщо ти потрібен комусь, то значить, життя твоє не позбавлена»; «Основна мета приходу людини в цей світ – духовне вдосконалення»; «Сенс – дивуватися і захоплюватися усім живим на Землі»; «Сенс життя – залишити добрий слід в серцях і душах людей». В цілому, студенти усвідомлюють пріоритет духовних цінностей у житті, але аналіз есе не дає можливість зробити висновок про те, наскільки цінності вказані дійсно реалізуються в житті, а не тільки декларуються. Отримані результати свідчать про внутрішню готовність студентів до реалізації виховних завдань, які постають перед ними в процесі професійної діяльності.

Для діагностики рівня сформованості особистісного ставлення студентів до природи та їх світоглядних морально-ціннісних орієнтацій (рівень особистісного надбання) ми запропонували анкету для виявлення єдності поглядів на природу та мораль. Серед опитаних лише 65 % усвідомлюють важливість біологічних знань у щоденному житті. На запитання: «Чи надає Вам вивчення біології можливість відповісти на запитання: «Що таке життя та за якими законами воно розвивається?», 86 % опитаних відповіли – так; 5% – ні; 9 % не змогли дати відповідь. На запитання «Чи допомогло це відповісти на особисті питання сенсу життя? (свого подальшого життя, призначення та ін.). 11 % відповіли – так; 76 % – ні; 13 % студентів відповіли, що їх такі питання не цікавлять. Частина опитаних сприймають біологію як навчальний предмет, який не пов'язаний із їх реальним життям, перспектив його застосування у щоденній діяльності для себе вони не усвідомлюють.

Відповідаючи на запитання «Що таке добро?» студенти відповіли: «Велика кількість грошей та можливість задовольняти свої потреби» – 3 %; «Можливість жити у злагоді зі своєю совістю» – 44 %; «Досягнення особистого успіху за будь-яку ціну» – 2 %; «Бачити красоту оточуючого світу та намагатись жити за його законами» – 56%. 3 % респондентів вважають, що добро – це, коли ти робиш для іншої людини або для групи людей, або для тварин, або для світу щось гарне, необхідне для них, не вимагаючи нічого натомість. Це те відчуття, яке повинна мати кожна людина.

На запитання: «Що таке совість?» майбутні вчителі відповіли: «Це застаріле поняття – 5 %; «Основна духовна якість людини» – 86 %. 9 % дали інші визначення. На їхню думку, совість – це те, що не дає людині зробити щось погане або допомагає виправитись, коли людина вже зробила щось погане, це те, що тисне на тебе морально, змушуючи стати на вірний шлях, це своєрідний бар'єр, який заважає тобі робити те, що бажається, його можна подолати тільки переступивши через себе.

Загалом у студентів сформовані знання про моральні якості людини, вони проявляли їх по відношенню до інших та самі відчували їх дію на собі. Більшість майбутніх учителів біології розуміє, що оточуючий світ існує не тільки для того, щоб задовольняти їх потреби, в ньому існують певні закони природи, інші істоти та необхідно пристосовуватись до сумісного життя. Спостереження за поведінкою студентів підтвердили, що вони не завжди реалізують ці принципи у повсякденній поведінці, наслідуючи поведінку більшості оточуючих. Їхні думки не відповідають діям, останні частіше відбуваються рефлекторно. Вони не завжди розмірковують над своїми вчинками та не аналізують їх, хоча в них і склалось в цілому позитивне мислення про світ та роль людини в ньому, але носить воно теоретичний характер та не підкріплюється стійкою поведінкою.

Однак, аналіз методичної літератури засвідчив, що існує суперечність між змістом методичної підготовки вчителя та завданнями, які йому необхідно вирішувати в процесі практичної діяльності. Для вдосконалення змісту підготовки майбутнього вчителя з метою підвищення якості підготовки майбутніх учителів природничих наук до формування наукового світогляду у школярів ми прийняли участь у розробці навчальної програми вибіркової дисципліни «Біоетика та біобезпека», метою якого є виховання у студентів усвідомленого морального ставлення до усіх живих істот і діяльнісно-благоговійного ставлення до людського життя та формування умінь застосовувати біоетичні знання у майбутній педагогічній діяльності з метою формування біо(еко)центричного типу мислення школярів. Ця навчальна дисципліна уже протягом двох років успішно проходить апробацію на нашому факультеті.

Список використаних джерел

1. Гершунский Б. С. Философия образования. М.: Московский психолого-социальный институт, Флинта, 1998. 432 с.
2. Гончаренко С.У. Формування наукового світогляду учнів під час вивчення фізики: Посібник для вчителя. К. Рад. шк. 1990. 208 с.
3. Загальна методика навчання біології: Навчальний посібник / І.В. Мороз, А.В. Степанюк, А.Д. Гончар та ін. К.: Либідь, 2006. 592 с.
4. Природничі науки. Інтегрований природничий курс / укладачка В. Ф. Бак. Дніпро: ТОВ «Домінанта Прінт». Всеукраїнська культурно-освітня Асоціація гуманної педагогіки. Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки, 2020. 155 с.
5. Степанюк А. В. Методологічні основи формування цілісних знань школярів про живу природу. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 1998. 164 с.

Publisher.agency: Proceedings of the 6th International Scientific Conference «World Scientific Reports» (May 9-10, 2024). Paris, France, 2024. 280p

editor@publisher.agency

<https://publisher.agency>

Paris University

88 Avenue des Ternes

Paris, France

75017